

Neviditelní nadaní

Vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků v ČR

PaedDr. Karel Tomek

Mgr. Anna Doubková

2022

Několik otázek na úvod

- Je česká populace běžnou stabilizovanou populací?
- Platí i u nás běžné statistické rozložení schopností v populaci?
- Proč v našich školách učitelé častěji identifikují žáky se speciálními vzdělávacími potřebami než žáky nadané a mimořádně nadané?
- Proč školská poradenská zařízení mnohem častěji poskytují podporu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami než žákům nadaným a mimořádně nadaným?
- Proč naše společnost nedělá více pro rozvoj lidského a sociálního kapitálu?

Jaká jsou fakta?

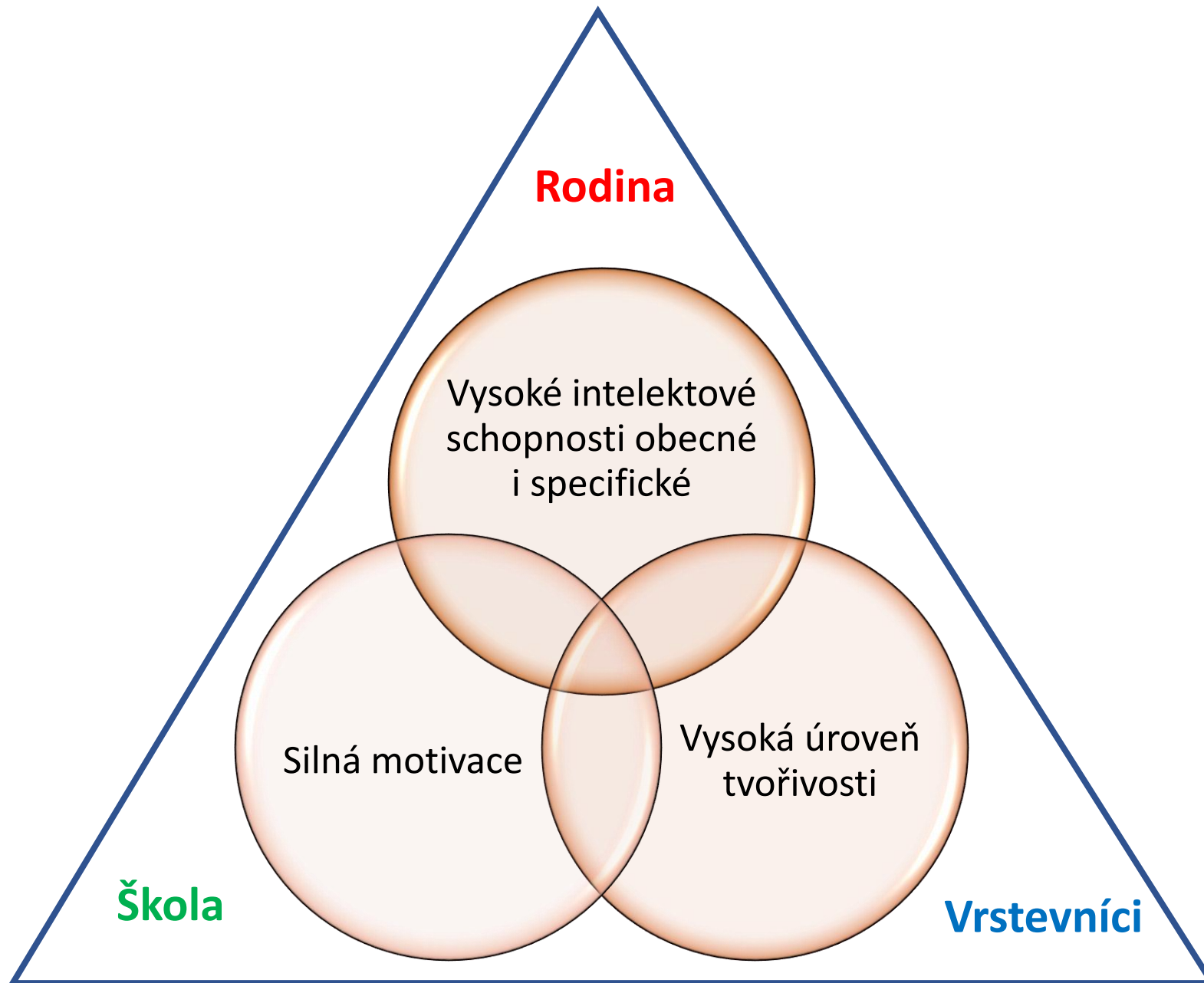
- V roce 2015/2016 realizovala ČŠI obsáhlé tematické šetření, jehož výsledky shrnuje tematická zpráva Vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků ([dostupné na www.csicr.cz](http://www.csicr.cz)).
- Ve školním roce 2021/2022 realizovala ČŠI obdobné tematické šetření, jehož výsledky jsou shrnuty v tematické zprávě Podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žák v základních a středních školách ([dostupné na www.csicr.cz](http://www.csicr.cz)).
- Prezenční aktivity byly realizovány ve zhruba šestině všech základních a středních škol (708, resp. 247), do doplňkového elektronického dotazování bylo zahrnuto 3 340 základních a 1 020 středních škol. Šlo o školy různých charakteristik, různé velikosti, různých zřizovatelů, nacházející se v různých regionech apod. Vzorek je tedy plně reprezentativní.
- Stručně řečeno, moc jsme se neposunuli a závěry jsou znepokojivé.

Souhrn hlavních zjištění

- Oblast podpory a vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků stále není ve školách v potřebné míře **systematicky** rozvíjena a akcentována.
- Na rozdíl od podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami však **není** podpora žáků nadaných a mimořádně nadaných **dostatečně zajištěna** a není adekvátně akcentována ani v systémových intervencích, jakkoli zde se situace postupně zlepšuje, ani v přístupech škol.
- Většina základních i středních škol má sice rozvoj nadání nějakým způsobem formálně ukotven ve školním vzdělávacím programu jako stěžejním dokumentu školy, ale jen **zřídka se** popisovaná podpora **systematicky aplikuje**, jen zřídka se téma rozvoje nadání **vyhodnocuje** a na dovednosti spojené s rozvojem nadání se většinou nezaměřuje ani **plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků**.

- Na základních školách bylo jen **5 % žáků** a na středních jen **7 % žáků** identifikováno jako žáci nadaní a **méně než 0,1 % žáků** jako mimořádně nadaní, což je výrazně méně, než by mělo podle předpokladů být.
- Jen **4 %** pedagogů základních škol a **3 %** pedagogů středních škol absolvovala v posledních dvou letech v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků nějaký kurz nebo seminář zaměřený na vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků.
- Místo individualizovaného přístupu vycházejícího z kvalitní diagnostiky většina škol pro své žáky tradičně pořádá školní kola soutěží a olympiád, kde nadaní a mimořádně nadaní sice mohou uplatnit své nadstandardní schopnosti a dovednosti, ale ve většině případů se nejedná o rozvoj jejich nadání.

- To, že u víceletých gymnázií nebyl zaznamenán výrazně vyšší podíl nadaných a mimořádně nadaných žáků ve srovnání s ostatními školami, není vzhledem k zásadním problémům při identifikaci žáků překvapivé.
- Víceletá gymnázia by měla především rozvíjet nadané žáky, což z identifikace ani z užívaných metod není patrné, a v podpoře nadaných a mimořádně nadaných žáků se zásadním způsobem neliší od ostatních škol.
- Nepříliš potěšující je i skutečnost, že více než čtvrtina škol (výjimkou jsou gymnázia) nespolupracuje se žádným externím subjektem v oblasti rozvoje nadaných a mimořádně nadaných žáků.

Rodina

Vysoké intelektové
schopnosti obecné
i specifické

Silná motivace

Vysoká úroveň
tvořivosti

Škola

Vrstevníci

Jak začít podporovat nadané žáky v základní a střední škole hned a bez podmínek?

- Připomínat si a uvědomovat **mnohost lidských nadání a talentů**, jejich různorodost, pestrost typů lidské inteligence. Fakt, že každý člověk má potenciál v něčem užitečném vyniknout.
- Pomáhat svým žákům, aby lépe **porozuměli sami sobě**, podporovat při výuce jejich sebepoznání a sebepojetí. Např. společně s nimi oslavovat jejich úspěchy a pokroky nebo se společně s nimi radovat z různosti a pestrosti, kterou do života třídy jejich různá nadání přináší.
- **Stimulaci** nadání žáků realizovat **v každé hodině**, a ne až po diagnostice nadání. Diagnostika je důležitá a užitečná, ovšem její absence nesmí omezovat víru v potenciál žáků.

- Každou výukovou aktivitu začít rozcvičkou, podle povahy činnosti rozcvičkou rozumu, emocí či těla. Existují **cvičení** pro rozvoj fantazie, soustředění, logiky, pozornosti, prostorové představivosti, paměti, smyslového vnímání, pohybové koordinace apod.
- Vytvářet ve třídě **obohacené prostředí**. Školní třída může být příjemnou místností, ve které žáci pobývají rádi. Využívat také potenciál venkovního učení.
- Podpořit **kontakt** žáků s lidmi, kteří své nadání rozvinuli a jejich činnost je lidmi oceňována. Každého žáka inspirovat, povzbuzovat a podporovat jeho přesvědčení, že je na každém člověku, kam až v rozvoji svého nadání dojde. Každý pedagog může modelovat a žákům popisovat svůj rozvoj, podporovat růstové myšlení a vytvářet atmosféru, ve které je dělání chyb přirozenou součástí jakéhokoli vzdělávacího procesu.

- Z podpory nadání vytvořit téma, o kterém se ve škole bude často mluvit. Vhodné je **sdílet své zkušenosti**, využívat informační zdroje.
- Pedagogové mohou společně plánovat a realizovat aktivity pro stimulaci a podporu nadání a společně je **reflektovat**. Tím budou rozvíjet své nadání podporovat nadané žáky.
- Užitečným podporovatelem nadaného žáka může být i pedagog, aniž by se sám na obor žákova nadání zaměřoval. Např. **propojením** s lidmi z oboru, kteří mu pomohou růst dále.
- **Komunikovat** více o nadání žáků s jejich rodiči, rozptýlovat jejich obavy a nejistoty.

A v neposlední řadě nečekat, až budou ve škole optimální podmínky, až se dostatečně všichni vzdělají nebo až bude někdo systémově školy podporovat.

Děkujeme za
pozornost

Mgr. Anna Doubková

www.annadoubkova.cz

PaedDr. Karel Tomek

www.kareltomek.cz

2022

